

Detailplaneeringu koostamise lõpetamine saab toimuda ainult seadusega kooskõlas

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel on osade volikogusse kandideerijate poolt antud lubadus lõpetada kõik seni algatatud tuuleparkide planeeringud vallas. Vallale esitatud petitsioonide osas on märgitud, et kõik need algatused on formaalselt tagasi lükatud, arutlustest keeldutud ning dokumendid arhiveeritud valla sahtlitesse justkui ebamugav tõde, mis ei sobi vallajuhtide seatud suunaga. Eelnevalt toodud seisukoht ei vasta tõele. Petitsioonide esitajatele on antud põhjalik vastus ja selgitatud, et algatatud detailplaneeringute koostamise lõpetamine on õigusvastane, kuna see oleks tehtud enne objektiivsete asjaolude väljaselgitamist, ei põhine keskkonnamõju strateegilise hindamise tulemustel ja ei kaalu erinevaid huve.

Detailplaneeringu koostamise lõpetamine ei saa olla meelevaldne küsimus, vaid kaalutlusotsus, mis peab tuginema kehtivale õigusele ja arvestama kõiki asjakohaseid asjaolusid. Kohtud on korduvalt selgitanud, et kaalutlusõigust tuleb teostada kooskõlas volituse piiride, kaalutlusõiguse eesmärgi ning õiguse üldpõhimõtetega, arvestades olulisi asjaolusid ning kaaludes erinevaid põhjendatud huve. Kuna volikogu on otsuse tegemisel seotud seaduses sätestatud põhjendamiskohustuse täitmisega ja volikogu otsus peab vastama seadusele, siis ei ole võimalik teha otsust emotsioonidest („mulle ei meeldi tuulikuid“, „roheenergiat ei ole meile vaja, tehke tuulikud mujale“, „tuulikud on kahjulikud“) jms lähtuvalt. Volikogu saab tegutseda üksnes seaduse piirides – olenemata teatud hulga inimeste poolt petitsioonile antud allkirjadest peab volikogu tegutsema kooskõlas õigusaktidega. Kohtud on muuhulgas selgitanud, et viide sellele, et allakirjutanud isikud ei soovi tuulikuid, ei ole õiguslikult piisav. Kohtupraktikas on rõhutatud, et paljude inimeste vastuseisu ei saa samastada ülekaaluka avaliku huviga. Hirmudel põhinev emotsionaalne või abstraktne vastuseis ei saa asendada sisulist ja argumenteeritud analüüsi.

Kohtud on korduvalt tühistanud vallavolikogude otsuseid, millega on varem algatatud tuuleparkide planeeringute menetlused lõpetatud. Samuti on Tartu Halduskohus 30.05.2025 tehtud kohtuotsusega tühistanud Vinni Vallavolikogu otsuse, millega volikogu jättis tuuleparkide detailplaneeringu koostamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamata. Tuuleparkide detailplaneeringute menetlemist on Tallinna Ringkonnakohus põhjalikult käsitlenud juba 27.05.2022 haldusasjas nr 3-21-810 (Enefit Green AS kaebus Lääne-Nigula Vallavolikogu 21.01.2021 otsuse nr 1 tühistamiseks).

Haldus- ja kohtupraktika on tuuleparkide detailplaneeringute menetlemist puudutavates küsimustes selge: detailplaneering ja keskkonnamõjude strateegiline hindamine tuleb algatada, sest ilma uuringutele tuginemata ei saa etteulatuvalt teha järeldusi tuulikute mõjude kohta. Uuringute ja keskkonnamõju strateegilise hindamise valmimise järel avalikkuse kaasamiseks ning seisukohtade, ettepanekute ja vastuväidete arvestamiseks ning erinevate huvide kaalumiseks on planeerimisseaduses sätestatud selge ja detailne protsess. Õiguspärase otsuse tegemiseks tuleb uuringud ja eelnimetatud protsessi etapid läbi viia.

Väike-Maarja vallavalitsus ja -volikogu ei ole tuuleparkide arendajad, vallavalitsuse ja -volikogu ülesandeks on selgitada välja tuulepargi rajamise võimalikkus. Detailplaneeringute algatamisega ei ole antud Väike-Maarja vallas luba ühegi tuulepargi rajamiseks. Tegemist on planeerimismenetluse esimese etapiga. Ilma uuringutele tuginemata ei ole vallavolikogul võimalik etteulatuvalt otsustada, et kavandatav tuulepark on kahjulike mõjudega. Algatatud detailplaneeringute ja KSH koostamisega seotud töö on hetkel pooleli, tuuleparkidest avalduvad mõjud on välja selgitamata ja selgunud ei ole ka tuulikute võimalik arv, asukohad, kõrgus jms. Pooleli on mõju hindamine looduskeskkonnale (mh linnustikule, nahkhiirtele, taimestikule, rohevõrgustikule, kaitstavatele loodusobjektidele, põhjaveele) ja

elukeskkonnale (mh visuaalne mõju, müra, varjutus, mõju kinnisvara väärtusele). Lääne-Nigula valla kaasuses selgitas ringkonnakohus, et nii loodus- kui elukeskkonnale avalduvatele väidetavatele kahjulikele mõjudele tuginedes planeeringu lõpetamine enne nende mõjude (ja võimalike leevendus- ja kompensatsioonimeetmete) väljaselgitamist planeerimisprotsessi käigus on õigusvastane.

Teades eelnevat haldus- ja kohtupraktikat, ei oleks vallavalitsusel olnud mõistlik soovitada vallavolikogule algatatud detailplaneeringute menetlus õigusvastase otsusega lõpetada. Vallavolikogu otsus ei ole lõplik, sest seda saab kohtus vaidlustada. Õigusvastase otsuse vastuvõtmine volikogus ei aita tuuleparkidega seonduvaid küsimusi lahendada, ei ole Väike-Maarja valla huvides ja ei aita ka tuuleparkide vastaseid. Detailplaneeringu menetluse käigus selgitatakse välja vajalikud asjaolud, sh mõju inimeste elukeskkonnale, loodusele jms. Uuringute tulemusi võetakse arvesse mõjude hindamisel (sh keskkonnamõjude strateegilise hindamise aruande koostamisel), mis omakorda annab sisendi tuulepargi lahenduse väljatöötamiseks (sh vastuse, millises ulatuses on võimalik kasutusele võtta üldplaneeringus toodud tuuleparkide arendamiseks põhimõtteliselt sobivaid alasid). Juhul, kui uuringud näitavad kavandatavast tuulepargist nähtuvaid kahjulikke mõjusid, mida ei ole võimalik leevendavate meetmetega tasakaalustada, siis tuulepargi detailplaneeringut ei kehtestata.

Õigusvastane otsus tühistatakse kohtu poolt ja see toob kaasa kohtukulud ja kahjunõuded valla vastu. Näiteks on OÜ Utilitas Wind oma 18.09.2025 kaebuses Tartu Halduskohtule Põltsamaa Vallavolikogu 19.08.2025 otsuse nr 1-3/2025/45 „Kõikide Põltsamaa valda planeeritud tuulepargialade eriplaneeringu koostamise lõpetamine“ tühistamiseks märkinud, et arendajad on teinud juba olulisi kulutusi (maakasutusõigused, uuringud, planeeringu koostamise rahastamine) tänaseks ca 1 miljoni euro väärtuses. Kohtumenetlus võib kõikide kohtuastmete läbimise korral kesta ca 3 aastat, siis maksavad kaebajad veel täiendavalt maakasutusõiguse tasusid „tühja“ aastani 2028 samuti ca 1,1 miljoni euro ulatuses. Lisaks võib kaebuse rahuldamise ja planeeringu jätkamise korral tekkida vajadus planeeringut, mõju hindamist ja uuringut uuendada, mis tekitab lisakulutusi. Arvestades eelnevat haldus ja kohtupraktikat on ilmne, et kohus vallavolikogu otsuse tühistab, mille tulemusel tekib arendajatel võimalus nõuda vallalt õigusvastase otsusega tekitatud kahju hüvitamist.

Tallinna Ringkonnakohus on 27.05.2022 tehtud otsuses põhjalikult käsitlenud küsimusi, mis tingisid Lääne-Nigula Vallavolikogu otsuse tühistamise. Arvestades seda, et tegemist on sarnaste asjaoludega nagu Väike-Maarja vallavalitsusele ja volikogule esitatud petitsioonis selle koostajad olid detailplaneeringute lõpetamiseks välja toonud, siis oleks õigusvastaselt detailplaneeringute lõpetamine olnud omavalitsusele kahjulik otsus. Peale selle, et vald peab kandma kohtukulud ja arvestama võimaliku kahjunõudega ei taga õigusvastane detailplaneeringute lõpetamine arendustegevuse lõpetamist, sest kohus tühistab vallavolikogu otsuse ja detailplaneeringute menetlemisega tuleb edasi minna.

Väike-Maarja Vallavalitsus